חקת ב

א. בסיום פירושו אויף דער סדרה, שטעלט זיך רש"י אויף די ווערטער „ויכו אותו" און איז מפרש „משה הרגו" — אז ניט געקוקט דערויף וואס דאָ שטייט „ויכו" (לשון רבים), האָט אים משה אַליין גע'הרג'עט. און רש"י איז מסיים מיט אַ ראי' לפירושו, „כדאיתא בברכות כו' " (כדלקמן ס"ב).

פון וואַנעט נעמט טאַקע רש"י ב־פשוטו של מקרא אַז „משה הרגו", אַנדערש ווי עס ווייזט אויס פון פשטות הלשון „ויכו אותו" (לשון רבים) אַז אַלע (אַ רבים) אידן האָבן אים גע'הרג'עט — זאָגט דער מהר"ל מפראג, אַז רש"י נעמט עס פון דעם פריערדיקן פסוק[1] ווואו עס שטייט אַז דער אויבערשטער האָט געזאָגט צו משה'ן „אל תירא אותו כי בידך נתתי אותו גו' ", אַז דער אויבערשטער האָט איבערגעגעבן עוג'ן אין די הענט פון משה'ן.

און דאָס וואָס עס שטייט „ויכו אותו" לשון רבים, איז ווייל נאָך דעם וואָרט „אותו" שטייט „ואת בניו ואת כל עמו", שטייט דעריבער „ויכו" לשון רבים, ווייל „אותו ואת בניו ואת כל עמו" (אַלע צוזאַמען), האָבן משה ויש־ראל זיי גע'הרג'ט.

ס'איז אָבער ניט פאַרשטאַנדיק:

א) מען געפינט אין אַ סך ערטער וואו דער אויבערשטער האָט געזעגט צו משה'ן (ניט בנוגע צו אים אַליין, נאָר) בנוגע צו אַלע אידן, און דאָך האָט ער עס געזאָגט בלשון יחיד [אַזוי ווי „אנכי שולח מלאך לפניך לשמרך . . ולהביאך אל המקום גו' "[2], „הנני גורש מפניך את האמורי גו' "[3] — כאָטש דאָס איז געווען ערשט לאחר פטירתו של משה[4], און דאָס איז אַזוי, ווייל דער אויבערשטער האָט געזעגט צו משה'ן ווי צו דעם שליח און פאַרשטייער פון כלל ישראל. היינט וואָס איז די ראי' פון „בידך נתתי אותו" אַז „משה הרגו"[5]?

ב) אפילו אם תמצא לומר אַז דער לשון „בידך נתתי" איז אַנדערש ווי „לפניך" און „מפניך" וכיו"ב — געפינט מען אָבער דעם זעלבן לשון אויך בשייכות צו סיחון'ען — „ראה נתתי בידך את סיחון מלך חשבון האמורי"[6], און אעפ"כ זאָגט רש"י ניט אין ערגעץ אויף סיחון'ען, אַז „משה הרגו"[7]. איז דאָך ניט מובן: מיט וואָס איז אַנדערש דער לשון „בידך נתתי" וואָס שטייט אין אונזער

1) כא, לד.

2) משפטים כג, כ.

3) תשא לד, יא.

4) והרי כלפי שמיא הי' גלוי גם אז שמשה לא יכנס לארץ (ולהעיר מפרש"י שמות ד, יג. בשלח טו, יז) ועד שביום שנולד ה' „סופו ללקות במים" (רש"י שמות א, כב. פרשתנו כ, יג).

5) ובפרט שבפרשה זו עצמה (כא, כא) כבר פירש רש"י, שמה שלפעמים תלה ה' כתוב השליחות בישראל ולפעמים במשה היא לפי „שמשה הוא ישראל וישראל הם משה". (וראה לקמן סעיף ה').

6) דברים ב, כד.

7) ואדרבה מפשטות לשון הכתוב (פרשתנו כא, כד) „ויכהו ישראל לפי חרב" (ואינו מחלק בין סיחון לעמו) משמע, ש־„ויכהו ישראל" קאי גם על סיחון.

פסוק בנוגע צו עוג, פון דעם לשון „נתתי בידך" וואס שטייט בנוגע צו סיחון?

ג) אין דעם פסוק גופא וואו עס רעדט זיך וועגן עוג, איז דער פסוק ממשיך נאָך די וועדטער „כי בידך נתתי אותו" — „ואת כל עמו וגו'". איז אויב רש"י נעמט אַן אַז „בידך" מיינט אין די הענט פון משה"ן, האָט ער דאָך געדאַרפט לערנען אַז משה האָט גע'הרג'ט ניט בלויז עוג'ן נאָר אויך „את כל עמו";

אָבער פון דעם וואָס רש"י שטעלט זיך בלויז אויף די וועדטער „ויכו אותו" (און ברענגט ניט „(ואת בניו) ואת כל עמו" — אפילו ניט ברמז מיט „וגו'") און איז מפרש „משה הרגו" (נאָר עוג'ן), איז קענטיק[8], אַז לגבי „ואת בניו ואת כל עמו" לערנט רש"י דעם „ויכו" (לשון רבים) כפשוטו. איז דערפון מוכרח, אַז אויך דער „בידך" פון אונזער פרשה — בנוגע צו „ואת כל עמו", מיינט אין די הענט פון אידן. היינט פון וואָנעט איז געדרונגען אַז בנוגע צו „אותו" מיינט „בידך" אין די הענט פון משה'ן?

ב. לאחרי ווי רש"י איז מפרש „משה הרגו", איז ער ממשיך: „כדאיתא בהרואה[9] עקר טורא בר תלתא פרסי וכו'".

איז אין דעם ניט מובן:

א) אין פיל ערטער וואו רש"י ברענגט אַ מאמר רז"ל, זאָגט ער „רבותינו אמרו" (וכיו"ב) און איז ניט מציין וואו דער מאמר שטייט[10]. און אפילו אין פאָל וואו ער איז (מצד איזה טעם) יע מציין אין וועלכער מסכת (וכיו"ב) דער מאמר שטייט, באָגנוגנט ער זיך מיטן אָנרופן דעם שם המסכת (וכיו"ב)[11]. פאַרוואָס אין אונזער פסוק, באָגנוגנט ער זיך ניט מיט זאָגן „כדאיתא בברכות" און איז מוסיף „בהרואה"?

ב) די ראי' פון גמרא אַז „משה הרגו", איז דאָך לכאורה ניט פון די וועדטער „עקר טורא בר תלתא פרסי", נאָר פון דעם סיום אין גמרא „ומחיי בקרסולי' וקטלי'" — האָט דאָך רש"י לכאורה געדאַרפט מעתיק זיין די לעצטע וועדטער פון גמרא. בפועל זעט מען אָבער, אַז די לעצטע וועדטער איז רש"י בלויז מרמז מיטן וואָרט „כו'", און די וועדטער „עקר טורא בר תלתא פרסי" וועלכע זיינען לכאורה ניט קיין ראי' אַז „משה הרגו", זייַ איז רש"י מעתיק בפירוש[12]?!

ג. איז דער ביאור בכל זה:

מיט אַ פסוק פריער דערציילט ער, אַז בשעת „ויצא עוג מלך הבשן לקראתם"[13], האָט דער אויבערשטער געזאָגט צו משה'ן „אל תירא אותו" — איז מפרש רש"י „שהי' משה ירא להלחם שמא תעמוד לו זכותו של אברהם".

ולכאורה, רש"י שטעלט זיך דאָרט אויף די וועדטער „אל תירא אותו", און זיי קומען דאָך בהמשך צו „ויאמר ה' אל משה", איז וועז רש"י זאָל

8) וגם: באם ס"ל לרש"י שמשה הרג גם את כל עמו, הוצרך להביא מקור לזה בדברי חז"ל, כמו שכותב „כדאי' בברכות כו' " בנוגע לעוג.

9) נד, ב.

10) ראה לדוגמא בפרשתנו יט, טז. כא, כ, כט.

11) ראה לדוגמא בפרשתנו יט, כ. כא, א.

12) ואם לציין התחלת הסוגיא (שזהו דוחק — דמאי קמ"ל) מספיק „עקר טורא".

13) כא, לג.

שרייבן סתם „שהי׳ ירא״, וואָלט מען אויך געווואוסט אַז דאָס גייט אויף משה׳ן. צוליב וואָס דאַרף רש״י אויס־טייטשן „שהי׳ משה ירא״?

נאָר רש״י מיינט דערמיט צו מדגיש זיין, אַז בלויז משה האָט מורא געהאַט:

אַלע אַנדערע אידן, וועלן זיי האָבן געזעען פאַר זיך עוג מלך הבשן, האָבן זיי געזעען אין אים בלויז אַ גרויסן גוי, האָבן זיי במילא פאַר אים ניט מורא געהאַט, ווייל זיי זיינען געווען בטוח „בכח תפלתו של משה״ אַז מ׳־וועט אים זיכער מנצח זיין

[און ווי עס ווערט דערציילט פריער מיט עטלעכע פסוקים[13], אַז די מרגלים וועלכע משה האָט געשיקט „לרגל את יעזר״, האָבן זיי אַליין איינגענומען די שטאָט — כאָטש זייער שליחות איז געווען בלויז „לרגל״ — און זיי האָבן דאָס געטאָן זאָגנדיק, „בטוחים אנו בכח תפלתו של משה״];

משא״כ משה רבינו — ער האָט געזעען אין עוג׳ן „זכותו של אברהם״, האָט ער דעריבער מורא געהאַט: וואָרום וויבאַלד אַז ארץ סיחון ועוג איז ניט פון ארץ שבעה עממין, קען דאָך מעגלעך זיין, אַז „זכותו של אברהם תעמוד לו״, אַז מען זאָל אים ניט קענען איינגעמען און מ׳זאָל מוזן אַנלייגן וועג ביים גיין קיין ארץ־ישראל[14] (ע״ד ווי ס׳איז געווען ביי ארץ אדום[15]). האָט אים דעריבער דער אויבערשטער פאַרזיכערט „אל תירא אותו, כי בידך נתתי אותו ואת כל עמו ואת ארצו״.

ד. וויבאַלד אַז בנוגע צו עוג׳ן איז משה געווען אויסגעטיילט פון אַלע אידן, אַז בלויז ער האָט מורא געהאַט פאַר אים, אָבער אַלע אַנדערע אידן, ניט נאָר וואָס זיי האָבן פאַר אים קיין מורא ניט געהאַט, נאָר זיי זיינען גאָר געווען בטוחים מיט אַ נצחון איבער אים — בכח תפלתו של משה,

קען מען דעריבער ניט לערנען, אַז מיט די ווערטער „אל תירא אותו כי בידך נתתי אותו״ — וואָס דער אויבערשטער האָט געזאָגט צו משה׳ן, האָט ער געמיינט אין די ענין פון אַלע אידן, ע״ד ווי „נתתי בידך את סיחון גו׳״

— וואָרום היות אַז „כי בידך נתתי אותו״ (עוג׳ן), איז געקומען בהמשך צו „אל תירא אותו״, איז כשם ווי דער „אל תירא אותו״ איז געזאָגט געווארן צו משה׳ן (ניט אַלס פאַר־שטייער פון אַלע אידן, וואָרום אַלע אידן האָבן דאָך מלכתחילה ניט מורא געהאַט פאַר עוג׳ן), אַזוי איז אויך דער „כי בידך נתתי אותו״ (וואָס קומט בהמשך און — „כי״ — אַלס טעם צו „אל תירא אותו״), מיינט אין די ענין פון משה׳ן, און דערפאַר לערנט רש״י, אַז כאָטש עס שטייט „ויכו אותו״ („ויכו״ לשון רבים), מיינט עס אַז „משה הרגו״.

און הגם אַז נאָך די ווערטער „כי בידך נתתי אותו״ איז דער פסוק ממשיך „ואת כל עמו ואת ארצו״ — און „כל עמו״ האָבן אַנדערע אידן געהרג׳ט — איז עס מצד דעם ווייל בנוגע צו „כל עמו״ איז משה געווען ניט אַנדערש פון אַלע אידן (וואָרום

---

14) כא, לב. רש״י שם.

15) אבל פשוט, שמשה לא הי׳ ירא שזכותו של אברהם תעמוד לו לנצח את ישראל ח״ו — כי פשוט שזכותו של אברהם לא תעמוד לעוג יותר מאשר לישראל, זרעו של אברהם (וראה חדא״ג מהרש״א לברכות שם ד״ה אבן).

16) פרשתנו כ, כא. כא, ד.

זיין מורא איז דאָך געווען בלויז פון עוג'ן „שמא תעמוד לו זכותו של אברהם"), און דעריבער קען מען לער־נען אַז דער „בידך נתתי" בנוגע צו „כל עמו" מיינט אין די הענט פון אַלע אידן. משא"כ בנוגע צו „אותו", וואָס אין דעם איז משה געווען אַנ־דערש פון אַלע אידן, מוז מען לערנען אַז דער „בידך" מיינט אין די הענט פון משה'ן.

ה. פרעגט אָבער דער „בן חמש (למקרא)": וויבאַלד אַז „משה הרגו", פאַרוואָס שטייט טאַקע „ויכו אותו" (בלשון רבים), פון וועלכן ס'איז משמע אַז די אידן האָבן אים געהרג'ט?

און הגם אַז רש"י האָט שוין פריער געזאָגט, אַז „משה הוא ישראל וישראל הם משה" — איז דאָך אָבער מובן בפשטות, אַז אויף אן ענין וואָס משה האָט געטאָן וועט דער פסוק ניט זאָגן אַז די אידן האָבן עס געטאָן:

דאָס וואָס עס שטייט פריער [17] „וישלח ישראל מלאכים" — הגם אַז משה האָט זיי געשיקט [18] — איז עס מצד דעם ווייל דער תוכן השליחות צו סיחון'ען איז באַשטאַנען אין „אעברה בארצך לא נטה בשדה ובכרם גו'" [19], און דאָס האָט געמיינט אַלע אידן (אַז זיי אַלע וועלן ניט נוטה זיין בשדה ובכרם און ניט טרינקען „מי באר" וכו'); איז כאָטש אַז דאָס שיקן די שלוחים האָט געטאָן משה, וויבאַלד אָבער אַז דער גאַנצער תוכן הענין איז בשם כל ישראל [20], פאַסט צו זאָגן אויך אויף דעם שיקן די שלוחים — „וישלח ישראל" — מצד דעם וואָס „משה הוא ישראל וישראל הם משה".

משא"כ בנוגע צו הכאת עוג — אמת טאַקע אַז משה האָט עם געה־רג'ט בשביל אידן, דאָס איז אָבער ניט געווען בשמם ובשליחותם, איז דעריבער ניט שייך צו זאָגן, אַז דער־פאַר וואָס „משה הוא ישראל וישראל הם משה" וועט דער פסוק מייחס זיין די הכאת עוג פון משה'ן, צו אידן. בלייבט דאָך ווידער די קשיא: פאַר־וואָס שטייט „ויכו אותו", לשון רבים?

ו. לכאורה האָט מען געקענט ענט־פערן, אַז עס שטייט „ויכו" (לשון רבים) און ניט „ויך" (לשון יחיד), ווייל צום לשון „ויך" וואָלט זיך גע־פאַדערט אַז דער פסוק זאָל צולייגן איבעריקע ווערטער:

די תורה דערציילט דאָ, אַז מען

---

17) כא, כא.

18) וכשליחות המלאכים אל מלך אדום, שמפורש בכתוב (כ, יד) וישלח משה.

ויש לומר, שכוונת רש"י ב„ובמקום אחר תולה השליחות במשה" היא [לא להקשות מהפסוק ואשלח מלאכים ממדבר קדמות (דברים ב, כו) — שהרי פסוק זה לא למד עדיין התלמיד — כי אם] לתרץ: מדוע שלח ישראל מלאכים לסיחון, ומ"ש מהשליחות למלך אדום שמשה שלח? ועל זה מתרץ שאה"נ, שגם שליחות זו שלח משה, ומש"כ „וישלח ישראל" הוא לפי שלפעמים תולה הכתוב במשה ולפעמים בישראל.

ועפ"ז מובן בפשטות מה שגם הסתירה שבכתובים בנוגע להשליחות למלך אדום מפרש רש"י בפסוק וישלח גו' אל סיחון ולא פירש זה בפסוק וישלח משה גו' אל מלך אדום (כ, יד) שלפנ"ז — כי בפסוק

וישלח משה גו' לא קשה להתלמיד מהפסוק וישלח ישראל שבספר שופטים (יא, יט) שלא למדו עדיין, ורק לאחרי שמפרש ובמקום אחר תולה השליחות במשה (בנוגע להשליחות אל סיחון) מביא דוגמא לזה, שגם בהשליחות אל מלך אדום מצינו כן. — וראה לקו"ש חל"ג ע' 132 ואילך.

19) כא, כב.

20) וראה בארוכה לקמן ע' 144 ואילך.

אלא שמ"מ, הוזקק רש"י להטעם „שמשה הוא ישראל וישראל הם משה" — מכיון ששילוח המלאכים [„וישלח"] עשה משה.

האָט געזאָגט „אותו ואת בניו ואת כל עמו". און וויבאַלד אַז „את בניו ואת כל עמו" האָבן געזאָגט אַנדערע אידן (כנ"ל ס"א), איז אויב עס וואָלט געשטאַנען (בנוגע צו עונ'ן) „ויך אותו" (לשון יחיד), וואָלט דער פסוק געדאַרפט זאָגן „ויך משה ובני ישראל אותו ואת בניו ואת כל עמו" אַדער כיו"ב (וואָס דאָן וואָלט דער „ויך משה" זיך באַצויגן צו „אותו", און „ובני ישראל" צו „את בניו ואת כל עמו"),

און בכדי צו פאַרשפּאָרן איבעריקע וועריאַנטן, זאָגט ער גלייך ביים אָנהייב „ויכו" לשון רבים — און דער פשט איז[21] אַז די הכאה פון „אותו ואת בניו ואת כל עמו" (צוזאַמען) איז געווען פון אַ רבים, פון משה ובני ישראל.

אָבער דער תירוץ איז ניט גלאַטיק:

היות אַז משה [וואָס איז געווען אַן אוהב ישראל[22] און געקוקט אויף אידן בעין טובה[23]] האָט מורא געהאַט „שמא תעמוד לו זכותו של אברהם", איז דאָך לכאורה פאַרשטאַנדיק, אַז נאָך אַלע מעלות און שבחים פון אידן, איז געווען אַ מקום לומר אַז זייער זכות איז ניט געניג צו מגצח זיין עונ'ן, מצד דעם וואָס ער פאַרמאָגט „זכותו של אברהם";

ולפ"ז דאַרף מען לכאורה זאָגן, אַז דאָס וואָס דער אויבערשטער האָט געזאָגט צו משה'ן „אל תירא אותו כי בידך נתתי אותו", איז עס מצד זכותו של משה,

און וויבאַלד אַז צוליב הריגת עוג

האָט מען געדאַרפט אָנקומען דוקא צו משה'ן — ניט ווי ביים הרג'ענען „את בניו ואת כל עמו" וואָס האָט געקענט זיין אויך דורך אַנדערע אידן — פאַסט דאָך ניט אַז דער פסוק זאָל כולל זיין ביידע ענינים צוזאַמען (כאָטש דאָס פאַרשפּאָרט איבעריקע וועריאַנטן) זון זאָגן „ויכו אותו", וואָס באַציט זיך צו משה ובני ישראל אינעמעס?

אָט די שאלה באַוואָרנט רש"י מיט דעם וואָס ער ברענגט „עקר טורא בר תלתא פרסי", כדלקמן.

ז. דער טעם וואָס עוג האָט אויסגעריסן אַ באַרג וואָס איז גרויס דריי פרסאות איז מצד דעם שטח וואו אידן האָבן זיך געפונען וואָס האָט געהאַלטן דריי פרסאות[24]. ד.ה. אַז מיט זיין עוקר זיין דעם באַרג „בר תלתא פרסי" האָט ער געוואָלט אומברענגען — ח"ו הילי"ת — אַלע אידן.

איז דאָך דערפון פאַרשטאַנדיק, אַז דערמיט וואָס „עקר טורא בר תלתא פרסי" האָט ער (ניט בלויז באַגאַנגען אַ גרויסן חטא, נאָר ער האָט אויך) פאַרלאָרן „זכותו של אברהם"; וואָלט ער געוואָלט הרג'ענען (ח"ו) בלויז אַ טייל אידן, אַדער אפילו דאָס רוב אידן, וואָלט נאָך אַלץ געקענט זיין אַ סברא אַז ביי אים זאָל בלייבן דער זכות וואָס ער האָט אָנגעזאָגט אברהם'ן „כי נשבה אחיו"[25] וואָס האָט געבראַכט צו „וישב גו' את לוט

21) וכפירוש הגו"א כאן (נעתק לעיל ס"א).

22) מנחות סה, סע"א. במדב"ר פ"ב, יז.

23) ראה נדרים לח, א.

24) ועף שברש"י מסעי (לג, מט) „כאן למדך שיעור מחנה ישראל י"ב מיל" — הוא לפי שמהפסוק „ויכו אותו" לא מוכח גודל ה„טורא" שעקר עוג (ואפילו לא ש„עקר טורא"), ומה שמוכח הוא רק שרצה להרגם (כדלקמן בפנים), אבל לא באיזה אופן.

25) לך יד, יג־יד.

אחין״ [26]; בשעת אבער ״עקר טורא בר תלתא פרסי״ בכדי צו פארניכטן ח״ו זרעו של אברהם אינגאנצן [27], האט ער דערמיט מבטל געווען דעם זכות וואס ער האט געהאט.

ובמילא קומט דאך אויס, אז כאטש מלכתחילה, האט דער אויבערשטער געזאגט צו משה״ן ״אל תירא אותו כי בידך נתתי אותו״ (אז דוקא משה האט אים געקענט הרג׳ענען) — איז אבער בעת משה האט אים גע׳הרג׳ט בפועל, ווי׳באלד אז אינצווישן איז פארגעקומען דער ״עקר טורא כו׳״, האט מען ניט געדארפט אנקומען דוקא צו זכותו של משה, און אויך אנדערע איידן האבן אים געקענט הרג׳ענען — און דעריבער זאגט דער פסוק ״ויכו״ לשון רבים.

ח. ע״פ הנ״ל יש לומר, אז דער טעם וואס עס שטייט ״ויכו אותו״ (ל׳ רבים), איז (ניט נאר מצד דעם וואס מען האט שוין דאן ניט געדארפט אנקומען צו זכותו של משה דוקא, כנ״ל, און דעריבער קען מען כולל זיין די הכאה פון עוג צוזאמען מיט הכאת בניו און כל עמו וואס איז געווען דורך אנדערע איידן, נאר אויך) מצד דעם וואס אויך בנוגע צו ״אותו״ גופא (הכאת עוג), כאטש אז ״משה הרגו״, האט ער עס געטאן בשליחותם של כל ישראל:

וויבאלד אז מיטן ״עקר טורא בר תלתא פרסי״ האט עוג געוואלט הרג׳־נען ח״ו אלע איידן, כנ״ל, איז דאך במילא יעדער איד געווען מחוייב צו הרג׳ענען אים, ווי דער דין איז ״הבא להרגך השכם להרגו״ [28], קומט דאך במילא אויס, אז מיט דעם וואס משה האט גע׳הרג׳ט עוג׳ן האט ער געטאן די שליחות פון אלע איידן. און דערי־בער שטייט ויכו לשון רבים.

ט. עפ״ז וועט זיין אויך פארשטאנ־דיק וואס רש״י באגינגט זיך ניט מיט שרייבן ״כדאיתא בברכות״ און ער איז מוסיף ״בהרואה״ — וואורום דערמיט דייט ער אן, ווי דער ענין וואס ״משה הרגו״ איז געווען נוגע צו אלע איידן:

אין פרק הרואה רעדט זיך וועגן די ברכות וואס מען דארף מאכן ווען מען איז ״רואה״, ווען מען זעט געוויסע זאכן, און אין התחלת הפרק [29] — וועגן דער ברכה ״ברוך שעשה ניסים לישראל״ (ד. ה. ״ניסא דרבים״ — משא״כ ״ניסא דיחיד״ האט אנדערע דינים).

איז פון דעם וואס די מעשה ״עקר טורא כו׳״ שטייט אין פרק הרואה בהמשך צו ״אבן שבקש לזרוק עוג כו׳״ (וועלכע איז איינע פון די דוג־מאות פון ״מקום שנעשו בו ניסים לישראל״ [30]) — איז א ראי׳ אז דאס איז געווען נוגע צום רבים,

און דעריבער איז רש״י מוסיף ״ב־הרואה״ — וויל דורך דעם וועלט הרגו״, האט ער עס געטאן בשליחותם של כל ישראל:

---

26) שם, טז.

וגם להפירוש שכוונתו היתה בכדי ״ש־יהרג אברם״ (רש״י לך יד, יג), בכל זה, מכיון שזה הי׳ רק בכוונה, אבל בפועל גרם ע״ז להצלת לוט [שאברהם החשיבו כעצמו, וסיכן את עצמו להצילו] הי׳ לו ״זכותו של אברהם״.

27) ואף שגם בעת ״ויגד לאברם גו׳״ היתה כוונתו בכדי ״שיהרג אברם״ — הרי הי׳ זה רק בכוונה, משא״כ כשבפועל ״עקר טורא״.

28) רש״י משפטים כב, א (מסנה׳ עב, א) ובכ״מ.

29) נד, א.

געשמאַקער וואָס עס שטייט „ויכו לשון רבים".

י. פון די „ענינים מופלאים" און „יינה של תורה" וואָס זיינען דאָ אין דעם פירוש רש"י:

פרשת חקת לייענט מען בכו"כ שנים אין דעם שבת וואָס פאַר יב־יג תמוז (וכבשנה זו) — וואָס שבת איז דאָך מינ׳ מתברכין כולא יומי[30], איז אינער פון די רמזים[31] אין דער הייגטיקער סדרה אין די ענינים פון יב־יג תמוז:

כשם ווי בנוגע צו עוג מלך הבשן, האָט זיך די התחלה אַנגעהויבן פון „בידך נתתי אותו", און אויך בפועל איז „משה הרגו", אַבער דורך דעם איז עס געוואָרן אַ נס של כל ישראל — „ויכו" לשון רבים,

אַזוי איז אויך בנוגע צו דער גאולה פון יב־יג תמוז, אַז דורך די יסורים און מס"נ פון דעם רבי'ן בעל הגאולה — דער „אתפשטותי׳ דמשה" אין אונ־זער דור, האָט ער ממשיך געווען די גאולה פאַר „כל מחבבי תורתנו הק׳, שומרי מצוה", ביז פאַר די וואָס זיי־נען בלויז „בשם ישראל יכונה"[32],

אַז יעדער איד — אפילו אַזאַ וואָס בלויז „בשם ישראל יכונה", איז אויב ער וויל נאָר — קען ער אַרייַנגיין גלייך אין ארץ־ישראל ברוחניות (און ער דאַרף ניט אַרומגיין ארץ עוג — וואָרום ס׳איז שוין „ויכו אותו"),

וואָס דאָס איז אויך די הכנה והק־דמה צו כניסה לא"י בגשמיות, אין דער גאולה האמיתית והשלימה דורך משיח צדקנו, יבא ויגאלנו ויוליכנו קוממיות לארצנו, בקרוב ממש ובעגלא דידן.

(משיחת ש"פ חקת תשכ"ה)

---

30) זח"ב סג, ב. פח, א.

31) עוד ענינים בפ׳ חקת השייכים לי"ב תמוז — ראה לעיל סוף עמוד 129 ואילך.

32) לשון כ"ק מו"ח אדמו"ר במכתבו לחגיגת י"ב תמוז הראשונה — בשנת תרפ"ח (נדפס בסה"מ תש"ח ע׳ 263). וראה לקמן בההוספות ע׳ 329 ואילך.